

واحد برنامه‌ریزی درسی

راهنمای تدوین شناسنامه دروس دوره های آموزشی رشته های علوم پزشکی

شناسنامه هر یک از دروس حاوی اهداف کلی یادگیری (توانمندی های مورد انتظار از فراگیران)، راهبردها و روش های یاددهی یادگیری، نحوه ارزیابی دانشجو، منابع درس، و سایر مقررات مربوط به ارائه درس می باشد. راهنمای حاضر به منظور آشنایی بیشتر با نحوه تکمیل فرم های شناسنامه دروس تهیه گردیده است.

فرم های شناسنامه دروس را چه زمانی باید تکمیل کرد؟

فرم شناسنامه درس می بایست یک ماه قبل از شروع هر سال تحصیلی توسط استاد مسئول درس تکمیل و به مدیر گروه مربوطه ارسال گردد. برای نوبت های بعدی ارائه درس نیز می بایست همین زمان بندی برای بازبینی و به روز رسانی شناسنامه درس رعایت گردد.

مسئول درس چه کسی است؟

یکی از اعضای هیأت علمی و یا مدرسان مدعو که مسئولیت طراحی کلی درس، هماهنگی با سایر اساتید و کارشناسان آموزشی دخیل در ارائه درس، تکمیل فرم های شناسنامه درس و طرح جلسات، پاسخگویی به دانشجویان و مسئولان آموزش و ثبت نمرات درس را بر عهده دارد.

اهداف کلی را چگونه بیان کنیم؟

اهداف کلی همان طور که نامشان مشخص است، کلی، منسجم و غیرقابل مشاهده و اندازه گیری هستند. معمولاً برای بیان این گونه اهداف از افعال زیر استفاده می شود:

- آشنایی با
- توسعه
- ارتقا
- یادگیری
- شناخت
- توانایی

آیا می توان از متون دیگر استفاده و یا الگوبرداری نمود؟

در برنامه آموزشی رشته های مختلف که توسط شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مصوب گردیده، برای هر یک از دروس اهداف کلی تعریف شده که می توان از آن ها استفاده نمود.

محتوای آموزشی را چگونه طراحی کنیم؟

در برنامه آموزشی رشته های مختلف که توسط شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مصوب گردیده، برای هر یک از دروس اختصاصی، محتوای ضروری تعیین شده است که می تواند بر اساس نیازهای سلامت منطقه و با تأیید کمیته برنامه ریزی درسی تا سقف ۲۰ درصد تغییر (و نه کاهش) داده شود. بهترین الگو برای طراحی محتوای آموزشی، شناسنامه ملی درس می باشد.

راهبردهای آموزشی چیستند؟

تصمیمات جهت دار بنیادی در تدریس هستند که هدف آن ها دستیابی به اهداف آموزشی می باشد.

مثال:

- راهبرد استاد محوری (Teacher-Centered)
در این راهبرد تأکید بر روی نقش اساتید و چگونگی تدریس آن ها است و اساتید مرکز فعالیت هایی شامل سخنرانی یا تدریس در آزمایشگاه هستند و دانشجویان کنترل کمی بر انتخاب آن چه باید یاد بگیرند و ترتیب و روش هایی که باید استفاده کنند، دارند.
- راهبرد فراگیر محوری (Student-Centered)
در این راهبرد دانشجویان باید بیشتر پاسخگوی یادگیری خود و چگونگی آن باشند و با راهنمایی استاد می تواند درباره اهداف آموزشی تصمیم بگیرد، منابع مناسب یادگیری را برای دستیابی به این اهداف انتخاب کند و در مورد مراحل یادگیری و ارزیابی پیشرفت یادگیری خود نیز پاسخگو باشد. این نوع یادگیری بیشتر به صورت فعال است.
- راهبرد جمع آوری اطلاعات (Information Gathering)
هدف اصلی در برخی از دروس علوم پزشکی، انتقال مقدار زیادی علوم پایه و دانش بالینی به دانشجو است. همچنین از دانشجویان آموزش دیده انتظار می رود قادر به بازیابی این اطلاعات و به کار گرفتن آن در درمان بیماران باشند.
- راهبرد یادگیری مبتنی بر مشکل (Problem-Based)
در این راهبرد دانشجویان در مواجهه با مشکلات بیمار، ارایه خدمات سلامت، علم پزشکی یا پژوهش قرار می گیرند.
- راهبرد آموزش مبتنی بر رشته یا موضوع (Subject or Discipline-Based)
در برنامه آموزشی سنتی، بلوک های اصلی برای هر موضوع وجود دارد که در زمان مشخص و محدود شده ای در دوره آموزشی می باشند. انتظار این است که موضوعات بعدی بر پایه موضوعات قبلی قرار گرفته و ادامه یابد و کنار هم قرار دادن دانش کسب شده از هر بلوک یا رشته و ساختن تصویر کلی از علوم پزشکی به دانشجو واگذار می گردد.

واحد برنامه ریزی درسی

راهنمای تدوین شناسنامه دروس

- راهبرد تدریس ادغام یافته (Integrated) یا بین حرفه ای سازمان دهی یا یکسان سازی محتوای تدریس موضوعات مرتبط با هم که به طور معمول در دوره های آموزشی دانشگاه ها یا گروه های جداگانه تدریس می شوند. ادغام افقی بین محتوای دروس موازی در یک مرحله آموزشی دوره مثل علوم پایه است و ادغام عمودی بین موضوعاتی است که به صورت سنتی در دو مرحله آموزشی تدریس شده اند، مانند مرحله علوم پایه و مرحله علوم بالینی.
- راهبرد آموزش جامعه نگر (Community-Oriented) دانشجویان در یک محیط اجتماعی آموزش می بینند که شامل مطب، درمانگاه، پزشک خانواده، ویزیت بیمار در منزل یا بیمارستان ها و درمانگاه های روستایی می باشد.
- راهبرد آموزش بیمارستانی (Hospital-Based) یادهی در یک بیمارستان آموزشی متمرکز است و اساتید دانشگاه به آن به عنوان مدرس اضافه شده اند. بیشتر وقت دانشجویان با گوش دادن به سخنرانی اساتید و آموزش بر بالین بیماران بستری می گذرد.
- راهبرد استاد شاگردی یا برنامه های آموزش فرصت طلبانه (Opportunistic) دانشجویان با یک استاد مسلط به حرفه همراه می شود و مهارت های عملی بالینی را با پیرو او بودن و حین انجام کار فرا می گیرند. در این روش ممکن است همراهی با یک استاد یا واحد بالینی برای مدت زمان معینی باشد. آن ها ممکن است همه بیماران بستری در بخش را ملاقات نمایند و در مورد وضعیت موجود بیماران آموزش داده شوند و یاد بگیرند. موضوعاتی که به این روش آموزش داده می شوند به تنوع و تعداد بیماران در دسترس و علائق اساتید بستگی دارد و امید است که دانشجویان در این مدت مشخص نمونه های مناسب و کافی از موارد بیماری مورد نیاز را برای فعالیت حرفه ای خود در آینده ببینند و یاد بگیرند.

واحد برنامه ریزی درسی

راهنمای تدوین شناسنامه دروس

روش های یاددهی چیستند؟

ابزارهایی برای پیاده سازی راهبردهای آموزشی توسط اساتید به منظور دستیابی به اهداف آموزشی هستند که به فراخور موضوع مورد استفاده قرار می گیرند.

مثال:

- حل مسائل
- طراحی پروژه
- ارائه مورد (Case Presentation)
- نقشه سازی مفهومی
- بدیعه پردازی
- ارائه مشاوره
- ایفای نقش
- بردن دانشجویان به گردش علمی
- کاوشگری
- ژورنال کلاب
- طراحی بازخورد آزمون (Post-Exam Reflection)
- کتابخوانی
- آموزش الکترونیکی
- آموزش ترکیبی (Blended Learning)
- راندهای آموزشی
- گراند راند
- شبیه سازی
- سخنرانی فعال (کنفرانس)
- برگزاری کارگاه آموزشی
- طراحی پرسش و پاسخ (سقراطی)
- بارش افکار (بارش مغزی)
- نقاشی و رسم شکل

واحد برنامه ریزی درسی راهنمای تدوین شناسنامه دروس

مسئولیت های دانشجو (یادگیری) چیستند؟

شیوه هایی برای پیاده سازی راهبردهای آموزشی توسط فراگیران به منظور دستیابی به اهداف آموزشی هستند که متناسب با موضوع درسی مورد استفاده قرار می گیرند.

مثال:

- حضور به موقع و کامل در کلاس ها
- مشارکت فعال در گفتگوها
- انجام دقیق و صحیح تکالیف
- انجام پروژه
- مطالعه متون
- مشاهده اطلاعات، تصاویر و نمودارها
- نکته برداری
- نوشتن نقد علمی
- انجام نمونه های عملی، تجربی و دستکاری اشیا
- انجام خودآزمون در سامانه نوید
- یادگیری از همتا
- بحث در گروه های کوچک
- یادگیری الکترونیکی
- یادگیری مبتنی بر وظیفه
- تمرین در مرکز یادگیری مهارت های بالینی (Skill Lab)
- انجام صحیح مهارت های عملی در آزمایشگاه
- ارائه سمینار
- یادگیری اکتشافی
- خودآموزی (Self-Study) و مطالعه انفرادی منابع های معرفی شده
- ارائه گزارش صبحگاهی (Morning Report)
- شرکت در آزمون و جلسه بازخورد آزمون
- شرکت در ارزشیابی اساتید و برنامه های آموزشی

واحد برنامه ریزی درسی راهنمای تدوین شناسنامه دروس

روش های ارزیابی چیستند؟

ابزارهایی برای سنجش ابعاد توانمندی دانشجویان شامل حیطه های شناختی، مهارتی و نگرشی می باشند.

مثال:

- ثبت فعالیت های کلاسی
- تعریف و تصحیح تکالیف کتبی و گزارش کار
- تعریف و ارزیابی سمینار (سخنرانی)
- آزمون های شفاهی
- آزمون های کتبی تکوینی (باز پاسخ/ بسته پاسخ)
- آزمون های کتبی تراکمی (باز پاسخ/ بسته پاسخ)
- ارزیابی عملکرد هر فرد در فعالیت گروهی (Small Group)
- آزمون تعاملی رایانه ای
- مشاهده عملکرد بالینی دانشجو
- (Objective Structured Clinical Examination) OSCE
- (Objective Structured Lab Examination) OSLE
- (Objective Structured Field Examination) OSFE
- (Directly Observed Procedural Skills) DOPS
- (Mini-Clinical Evaluation Exercise) Mini-CEX
- PMP
- ارزیابی کارنما (Log Book)
- ارزیابی کارپوشه (Portfolio)
- ارزیابی ۳۶۰ درجه